

S předmlouvou MICHAELA MORPURGA

Vy nevíte, co je válka

Deník
mladé šolačky
z Ukrajiny

EVA SKALECKA

Vy nevíte,
co je válka

Copyright © Yeva Skalietska 2022.
Translation rights arranged through Vicki Satlow of The Agency srl.

*Všetchna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu nakladatele.*

Translation © Šárka Králíková, 2023
Cover © Anastasia Stefurak, 2023
© DOBROVSKÝ s.r.o., 2023

twitter.com/knihydobrovsky
www.facebook.com/KnihyDobrovsky.cz

ISBN 978-80-277-3601-0 (pdf)

EVA SKALECKA

Vy nevíte, co je válka

přeložila Šárka Králíková

Babičce

Předmluva

Vy nevíte, co je válka.

Je to dobrý název, prohlášení, výzva – slova pronesená od srdce někým, kdo válku zná. Při čtení této knihy jasně a zřetelně slyšíme Evin hlas, říká nám pravdu. Po jejím přečtení možná stále nebudeme vědět, co je válka, budeme však mnohem lépe chápat, jaká je pro mladé i staré, pro rodiny a komunity, které válku prožily a které ji do dnešního dne prožívají. Při čtení budeme válku prožívat s Evou, skrze její slova. A až je dočteme, nezapomeneme je. V našich srdcích zůstane Evin hluboce podmanivý příběh: propad jedné mladé pisatelky z všedního života do pekla, a nakonec i její vzestup ke spáse.

Já ve svých příbězích o válce píšu často: o starověkých válkách, o světových válkách, o nelidských činech jednoho člověka k jinému, o naší odvaze nevzdávat se, přestože se vše zdá být ztraceno, o naší schopnosti přetřpět útrapy a zármutek, o naší vůli k životu, o naší ochotě usilovat o mír

a usmíření. Ale já válku nikdy nepoznal, ne z první ruky tak, jako ji zná Eva.

Narodil jsem se roku 1943. Evakuovali mě, ve své podstatě jsem byl uprchlíkem, ale nevzpomínám si na to. Vyrůstal jsem v poválečném Londýně, a to už si pamatuji. Všude kolem po válce zůstaly trosky. Vedle našeho domu byl kráter po pumě, v němž jsme si hráli, převážně na válku. Vybavuji si zármutek v matčině tváři, když mluvila o svém bratru Pieterovi, který byl nadaný mladý herec, ale zemřel jako příslušník RAF v jednadvaceti letech. Jeho fotka na mě vždy hleděla z krbové římsy. Nikdy jsem ho nepoznal. Jeho tvář však znám, tu si pamatuji lépe než kteréhokoli jiného příbuzného. Nikdy se nezměnil, nikdy nezestárl.

Pak tam byl ten zraněný voják, kterého jsem vídával na cestě do školy, sedával na chodníku před obchodem, na bundě měl přišpendlené medaile a vedle něj ležel jeho pes, stočený do klubíčka. Často jsem radši přešel přes ulici na druhý chodník, částečně abych se vyhnul tomu psovi, ale hlavně proto, abych se už nemusel dívat na úhledně složenou prázdnou nohavici jeho kalhot, která mi připomínala, co válka dělá s lidským tělem.

Válka poznamenala celou mou rodinu. Můj otec ji přežil, ale jeho manželství s mou matkou už ne. Zjistil jsem, že válka přetrvává a pustoší životy i dlouho poté, co samotné boje skončily. Proto je stěžejí překvapivé, že jsem často psal o válce a o naší touze ji ukončit, usmířit se a uzavřít mír.

Není divu, že na mě Evina jedinečná kniha udělala tak hluboký dojem. Nemůžu napsat žádnou fikci, která by měla

stejný dopad a sílu jako její osobní vyprávění o tom, jak jí válka roztříštila život, rodinu, přátele, komunitu i rodnou zem. Je to pohled na válku přesně tak, jak ji poznala, zatímco se kolem ní hroutil svět.

Pro nás všechny je Evin deník připomínkou, že válka není jen reportáží v novinách nebo televizi, není pouhým příběhem vyprávěným ve filmech, dějepisu nebo beletrii. Lidé ji prožívají každý den, každou noc. V Evině knize se odehrává fyzicky, přímo před našima očima, stává se bezprostřední a nedovolí nám odvrátit zrak. Životy i světy jsou zničeny. Eva, stejně jako Anne Franková, vypráví pravdu, kterou si my všichni, mladí i staří, musíme vyslechnout. Její slova nám přinesou pochopení a časem i usmíření, protože každý, kdo si je přečte, pochopí a zapamatuje si, jaká je válka pro někoho, kdo ji prožívá, a také si připomene, že naděje umírá poslední.

Sir Michael Morpurgo
červenec 2022

LEGENDA

1. Evin byt	8. Feldmanův ekopark	15. Charkovská ZOO
2. Eviná škola	9. Náměstí Svobody	16. Opičí fontána
3. Innín dům	10. Park M. Gorkého	17. Divadlo opery a baletu
4. Nikolské nákupní centrum	11. Charkovské letiště	18. Stanice metra Gagarinova třída
5. Uspenský chrám	12. Charkovská městská dětská nemocnice	19. Charkovský silniční okruh
6. Hlavní autobusové nádraží	13. Charkovské vlakové nádraží	20. Ševčenkovy sady
7. Deržprom (Dům průmyslu)	14. Charkovská univerzita	21. Pokrovský klášter
		22. Oddací síň

Prolog

Slovo ‚válka‘ zná každý, ale jen málokdo chápe, co skutečně znamená. Mohli byste říct, že válka je příšerná a děsivá, ale nevíte, jak obrovský strach doopravdy přináší. A tak když zjistíte, že jí najednou musíte čelit, připadáte si naprosto ztracení, polapení vlastním děsem a zoufalstvím. Všechny vaše plány bez varování přeruší zkáza. Dokud to nezažijete na vlastní kůži, nebudete vědět, co je válka.

PŘED VÁLKOU

14. února 2022

SVĚTOVÍ LÍDŘI SE USILOVNĚ SNAŽÍ
ODVRÁTIT INVAZI NA UKRAJINU

The Times

BIDENŮV PORADCE PRO NÁRODNÍ
BEZPEČNOST VARUJE, ŽE BY RUSKO MOHLO
NAPADNOUT UKRAJINU „KAŽDÝM DNEM“

CNN

UKRAJINSKÝ PREZIDENT VYHLÁSIL
16. ÚNOR DNEM JEDNOTY

Kyiv Post

ODPOČET DO VÁLKY

Daily Mirror

Moje narozeniny – můj život

14. ÚNORA VSTANU BRZY RÁNO. Dneska mám narozeniny. Je mi dvanáct – už nejsem malá holka! V mém pokoji mě čeká překvapení: balónky! Je jich pět! Jeden je stříbrný, jeden růžový, jeden zlatý – a dva jsou dokonce tyrkysové. Moc se těším, protože vím, že těch překvapení bude víc.

V mobilu mi vyskakují zprávy od lidí, kteří mi přejí všechno nejlepší. Sedm lidí mi napsalo, ještě než jsem vyšla z bytu. Dychtivě dojdu do školy a na chodbě se všichni zastavují, aby mi poblahopřáli. Celý den se usmívám od ucha k uchu, až mě nakonec doopravdy začnou bolet tváře. Narozeninovou oslavu budu mít v sobotu, půjdeme hrát bowling do Nikolského nákupního centra. Rozeslala jsem pozvánky a všichni se moc těší!

Po škole přijdu domů. Bydlím se svojí babičkou Irynou, ale když moje mamka přijede z Turecka na návštěvu, bydlím s ní u svých druhých prarodičů, u babičky Zyny a dědy Josipa. Mamka na moje narozeniny přijela, ale tatka žije a pracuje

Ten den je konečně tady! Moje dvanácté narozeniny! Tady jsem já na bowlingu obklopená svými dárky. Jsem tak šťastná!

v zahraničí a tentokrát přijet nemohl. Babička Iryna, moje teta a strejda a moje malá sestřenice přišli na návštěvu. Hraju na klavír valčík od Čajkovského a Beethovenovu Pro Elišku. Všichni poslouchají; připadá mi to velice poklidné. Pak si dáme čaj a chlebičky, a to nejlepší nakonec, vynikající dort se svíčkami!

19. února

Konečně je to tady. Jdeme na bowling. Hrozně moc mě to baví! Házení těžkých koulí. Nabírání bodů. Zábava! Dojedeme tam a já se přivítám se svými přáteli. Mnozí mi darují peníze. Jeden z mých spolužáků se ale opravdu překonal..., dal mi nádhernou kytici a malý, elegantní italský stříbrný řetízek s přívěskem. Moje radost nezná mezí. Milionkrát mu poděkuju a doufám, že vidí upřímnost v mých očích.

Začneme hrát. Já jsem první a vážně mi to jde, protože nehraju poprvé. Mám soupeřivou náladu! Baví mě házet koulí a nemůžu se dočkat, až znovu přijdu na řadu. Olze to jde taky skvěle. Kostá hází kouli rychlostí světla, ale zřejmě mu je jedno, kterým směrem, takže nemá moc bodů. Taras k tomu přistupuje velice zvláště – myslí si, že se mu podaří strike, když to vezme s rozběhem, a dokonce mu to i funguje. Jedno ze dvou kol vyhraju, ale nakonec, přestože jsem měla soupeřivou náladu, nezáleží na tom, kdo vyhraje, je prostě fajn být spolu.

20. února

Pak přijde další den a moje mamka se vrátí do Turecka. Rodiče se rozešli, když mi byly dva, a já od té doby bydlím se svou babičkou Irynou. Jsme spolu šťastné – jenom my dvě.

Mám rušný život. Dvakrát týdně chodím na angličtinu a opravdu mě baví se ten jazyk učit. Každou neděli chodím do centra města na hodiny klavíru. Procházím kolem starých domů s velkými okny a kolem Ústřední obřadní síně, kterou postavili v roce 1913, ale ze všeho nejvíc se mi tu líbí všechny ty obchody.

V Charkově¹ je mnoho nádherných míst. V centru města jsou Ševčenkovy sady, zoologická zahrada a park Maxima Gorkého. Ševčenkovy sady jsou obzvláště krásné a je v nich úžasná hudební fontána s opičkami, které hrají na různé nástroje. Nedaleko je také fantastické delfinárium, kde můžete vidět delfíny a běluhy. Také tu je nádherně vydlážděná ulice, která vede k Deržpromu, skupině vysokých budov na náměstí Svobody², a kdykoli s babičkou potřebujeme útěchu pro duši, zajdeme do Pokrovského kláštera.

Ve škole jsem spokojená. Opravdu mě baví se učit a smát se s kamarády a vždycky se snažím chodit na vyučování včas. Miluju přestávky mezi hodinami, obzvláště ty delší, protože se vždy skvěle bavím se svými nejlepšími přáteli Jevhenem a Olhou – pobíháme po škole a lítáme jako malé rakety³. Mými nejoblíbenějšími předměty jsou zeměpis, matematika, angličtina a němčina. Po vyučování chodíme s přáteli ze školy domů společně.

Malování je jeden z mých oblíbených koníčků.

Já připravená do školy v našem bytě v Charkově.

Mám ráda obývací pokoj v bytě babičky Iryny. Je velice útulný a jsou v něm pohodlná křesla. Domácí úkoly píšu u roztomilého stolku a přímo uprostřed pokoje mám malířský stojan a olejové barvy. Když mě něco inspiruje, posadím se a maluju. Ve svém pokoji mám na posteli vždy položeného svého oblíbeného plyšáka – růžovou kočku. Ta kočka je dlouhá (jako párek), má bílé břicho a já jí říkám Čupapelja. Nevím, proč jsem ji tak pojmenovala ani co to znamená, ale už jí to zůstalo.

Z oken v obývacím pokoji je výhled na město a ze svého pokoje vidím pár domů a rozlehlá prázdná pole, za kterými je ruská hranice.

V babiččině bytě je velká kuchyň s italským nábytkem. V květináči v rohu roste vysoká palma – máme spoustu kytek – a taky mě baví dávat si příjemné horké koupele v naší obrovské vaně s masážními tryskami. Je to tak kouzelný domov v báječné čtvrti na severovýchodním předměstí Charkova.

Často dostávám hodně domácích úkolů. Když je mám hotové, zapnu si televizi. A pak upadnu do bezstarostného spánku.

A takový je život. Jistě, vypráví se nějaké věci o Rusku, ale to nic není, jsou to jen slova. Čtrnáctého února je život normální. A zrovna tak patnáctého, šestnáctého, sedmáctého... až do časných ranních hodin 24. února 2022 je můj život poklidný.